

DE CIA en

TOM MBOYA

Het zou interessant zijn na te gaan door welke factoren in Westerse gebieden de postume waardering van vermoorde leiders in "ontwikkelingslanden" wordt bepaald. Zo had vrijwel de hele Westerse pers geen goed woord over voor de op beestachtige wijze vermoorde Lumumba, die principieel openlijk een nauwe samenwerking met blanken altijd heeft voorgestaan mits de belangen van zijn land en de Panafrikaanse gebieden daaraan niet ondergeschikt werden gemaakt. De onlangs vermoorde Tom Mboya werd in welwillende woorden herdacht, ook in de bourgeois-bladen. Hij was een man die opkwam voor de belangen van zijn land, zo las men, maar die eveneens een open oog had voor de Westerse belangen.

Maar dientengevolge was Tom Mboya zowel in eigen land als in Panafrikaanse kringen een ietwat omstreden figuur geworden; soms ook doken er geruchten op dat hij al te nauwe banden onderhield met bepaalde organisaties. Deze geruchten nu worden in hoge mate ondersteund door een artikel in het Amerikaanse blad Ramparts dat overigens werd geschreven toen Mboya nog in leven was. Het is van de hand van Dan Schechter, Michael Ansara en David Kolodney en heet The CIA as an equal opportunity employer.

Aangetoond wordt hoe president Nixon - en zijn bewind is in het recente verleden voorafgegaan door een periode van vice-presidentschap - met vernuftig aanpassen aan het dynamische wereldbestel van nu, steeds meer banden aanknoopt met bepaalde krachten in militante negergroeperingen. Het is ook zo dat in groot-kapitalistische kringen steeds meer van de gedachte wordt uitgegaan dat het vormen van bezit de hang naar het behoud van dat bezit en de omstandigheden die daartoe hebben geleid, in zich draagt. Bezitsvorming wordt dus aangemoedigd, ook in de ontwikkelingslanden (afgezien van het feit dat de koopkracht er door toeneemt). Amerikaanse presidenten zijn begonnen de meest militante negerleiders in de kaart te spelen. President Johnson maakt zich meester van de slogan "We shall overcome" en veel blanken volgden hem na. Geen strijdvaardig neger echter die de woorden ooit meer in de mond zal nemen. President Nixon sprak zich tijdens zijn verkiezingscampagne - aldus het artikel in Ramparts - uit voor meer zwarte bezitsvorming, "more black ownership", waaruit de rest kan voortvloeien: zwarte trots, zwarte baantjes, en ja Zwarte Macht. Dit gold zowel de Amerikaanse als de Afrikaanse neger, maar hier moet worden volstaan het artikel te volgen voorzover het Afrikaanse aangelegenheden betreft. In 1963 had de (vierde) samenkomst plaats van nationalistische leiders uit Afrikaanse landen: Tambo, Mondlane, uit Angola, Zambia enz. De bijeenkomst was georganiseerd door de American Society for African Culture, de AMSAC, een negerorganisatie, en zij werd gehouden in de Howard University in Washington, een zwarte universiteit. Geen van de Afrikaanse leiders kan hebben vermoed dat achter de AMSAC de Central Intelligence Agency, de CIA stond.

De AMSAC was in 1955 op listige wijze opgebouwd door middel van de integere en alleen voor zijn eigen waarden werkende SAC, de Société Africaine de Culture. (Dat was de tijd van de toenmalige PRESENCE AFRICAINE en de toenmalige bezetting daarvan). Via een internationale bijeenkomst van SAC kwamen Amerikaanse negers binnen een op Afrika afgestemd groepsverband. Uit die internationale groep werd een Amerikaanse hergegroepeerd die de AMSAC zou gaan vormen. De AMSAC werd gevestigd in New York, werkte aanvankelijk samen met de ^{die} de gelden fourneerde. De Council was een organisatie van de CIA die geleidelijk met de AMSAC samensmolt. In het artikel worden door de CIA via het AMSAC-kanaal gefourneerde gelden vermeld, zoals \$ 65.000 aan de Pappas Char. Trust; Marshall \$ 25.000; J. Frederick Brown \$ 103.000 enz.

✓ Council on Race and Caste in World Affairs,

Een der eerste leidende figuren in de AMSAC was de CIA agent James T. (Ted) Harris. Hij werd opgeleid via universiteits-werk en leidde o.a. de CIA-organisatie Foreign Student Leadership Program dat diende om "actieve studentenleiders in de Derde Wereld bij te staan" Hij werkte in de Kongo, o.a. bij de Ford Foundation en richtte er de National School for Law and Administration op. In 1964 ging hij over naar de FYSA internationale studentenprogramma's en in 1966 naar de AAI, het African-American Institute van de CIA. Hij werd lid van de Council on Foreign Relations en van de NAACP. Geleidelijk werden op Afrika afgestemde "culturele" organisaties opgebouwd: Congress for Cultural Freedom, African-American Institute met zijn AFRICA REPORT enz. Gezien de toekomstige Amerikaanse belangen in "nieuwe" Afrikaanse landen werden in de jaren die voorafgingen aan de onafhankelijk-verklaring van Kenya contact opgenomen met de revolutionaire beweging in dat land. De befaamde Mau-Mau-honderd blanke doden, o.w. zevenenvijftig van de contra-oproerpolitie en meer dan elfduizend Afrikaanse doden-werkte enorm op de Westerse gruwelverbeelding, maar Amerika maakte binding met de revolutionaire leiders. "Het moet gezegd worden", aldus het artikel in RAMPARTS, "dat de Amerikaanse politiek er altijd op gericht is geweest de zwarte strijdvaardigheid te steunen of het nu de Mau Mau was of CORE". Aangezien in Kenya Jomo Kenyatta niet als volkomen safe werd beschouwd werd - en reeds in 1953 - Tom Mboya uitgekozen als "beneficiant". Hij werd in 1953 secretaris-generaal van de Kenya Federation of Labor. Hij was "een geloofwaardig nationalist en hij was economisch-konservatief". Hij propageerde een Afrikaans socialisme met "vrije" (anti-kommunistische) vakverenigingen en buitenlandse investeringen, wenste het bankwezen in buitenlandse handen en moedigde de aankoop van grond aan met buitenlands kapitaal. Mboya werd - aldus het artikel - met zijn kulturele socialisme als de tegenhanger van de huidige revolutieziekte beschouwd. Hij reisde de halve wereld rond op kosten van het Africa Bureau en van de ICFTU, de International Confederation of Free Trade Unions, die is opgericht tegen de linkse vakverenigingsvorming buiten het kommunistische blok. Mboya werd vertegenwoordiger van de laatste organisatie en publiceerde artikelen die "door CIA ondersteunde organisaties als de Union of Socialist Youth, de International Student Conference en de World Assembly of Youth" werden gepubliceerd. Zijn organisatie de Kenya Federation of Labor zou in het begin van de zestiger jaren per maand duizend pond sterling hebben ontvangen en van het door de CIA gesteunde Fund for International Social and Economic Education meer dan vijftwintig duizend dollar in totaal. "Een der directeuren van dat fonds, de zoon van Henry Cabot Lodge, meende dat hulp aan Mboya niet alleen de ICFTU heeft versterkt maar de ganse zaak van vrijheid en democratie in Afrika". In juni 1964 zou Kenyatta aan de ambassadeur Attwood hebben verzocht de financiële bijstand aan Mboya stop te zetten in ruil voor stopzetting van Russische en Chinese hulp aan oppositieleider Odinga. Een nieuwe organisatie werd nu ingeschakeld, de Peace for Freedom, waarbij men o.m. gebruik maakte van NAACP-leider Roy Wilkins. Het accent werd ditmaal verlegd naar "publiceren": in 22 talen. Mboya kreeg nu veertigduizend dollar voor zijn KFL door middel van een weekblad de Mfanyi Kasi (arbeiderssolidariteit) dat werd uitgegeven in engels en swahili. Maar vrijwel alle instituten in Kenya kwamen aan hun trekken met uitzondering van het Lummumba-instituut dat in wezen beheerd wordt door Odinga. Toen ambassadeur Attwood in 1966 Kenya verliet stelde hij dat de blanke vrees voor de zwarten aan de macht ongegrond was gebleken, dat er nog een blanke minister van landbouw was, 1700 engelsen in regeringsfuncties: en dat Odinga buiten spel was gezet. Aan de hand van het artikel van Schechter, Ansara en Kolodney zijn er dus redenen aan te wijzen waarom Mboya voor niet-geleiden niet meer aanvaardbaar, of zo men wil, toelaatbaar was.

Nog een enkel woord over het laatste deel van het artikel waarin een ander aspekt van de greep van de CIA op de zwarte macht wordt behandeld en waaruit eens te meer blijkt hoe afschuwelijk vol onzekerheden de wereld van de Amerikaanse en ook van de Afrikaanse neger wordt gemaakt.

Niet alleen de CIA maar allen die er nu wel zowat zeker van waren dat het sein op veilig stond in Afrika kregen de schrik van hun leven toen Malcolm X besloot naar Afrika te gaan en er het zijne te gaan zeggen. Beweerd wordt nu dat de militante James Farmer, die leider is geweest van CORE, die voorganger is geweest bij de Freedom Rides en gevangen heeft gezeten - werd uitgekozen om alle landen die Malcolm X aandeed in directe opdracht van de CIA te gaan bezoeken. Farmer zou twee, door de CIA gesponsorde reizen naar Afrika hebben gemaakt nadat hij werkzaam was geweest bij de anti-kommunistische League for Industrial Development en de Foundation for Youth and Student Affairs. Hij werd uitgezonden naar de Public Services International, die deel uitmaakte van de CIA-organisatie International Confederation of Free Trade Unions. Farmer werkte toen in Nigerië. Later haalde Roy Wilkins hem in de NAACP, vervolgens keerde hij terug naar de CORE als directeur. Hij werd ook in de ANLC geschoven, de American Negro Leadership Conference, die volgens het artikel in Ramparts via AMSAC weer betaald werd door de CIA. Farmer ontkent dat hij geweten zou hebben dat zijn tweede reis naar Africa, in de schaduw van Malcolm X, op instigatie was van de CIA. Hij heeft ook veel kritiek op Amerikaanse aangelegenheden. Hij is een militante kracht in de zwarte macht. Als het waar is dat zijn weg soms die van de CIA kruist is hij een gruwelijk element van onzekerheid in het leven van de Amerikaanse neger en dat van de Afrikaan; als het niet waar is en hij er alleen maar aanleiding toe geeft, brengt hij evenzoveel onzekerheid in het leven van de Amerikaanse neger en dat van de Afrikaan. Hoe groter de zwarte kracht, in Amerika maar vooral ook in Afrika waar de economische belangen zulk een rol spelen, hoe vernuftiger en stoutmoediger de middelen zullen worden om die te ondermijnen.

Black Power, zo Schechter en Ansara en Kolodney, heeft sedert 1966 een lange weg afgelegd. De vraag is nu maar of de reis bergopwaarts of bergafwaarts is gegaan.

Het artikel in Ramparts lijkt in ieder geval weer een kleine stap vooruit.

Margrit de Sablonière